

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

INTERNEWS
U K R A I N E

РАДА: наступне покоління

Інформаційний бриф: ПРОДОВОЛЬЧА КРИЗА

30 березня, 2022 | No 7

Матеріали розроблено Програмою USAID RANG з метою аналітичної підтримки роботи Парламенту

РАДА: наступне покоління

1.1. РФ руйнує аграрний потенціал України

24 березня 2022 р. Президент України, Володимир Зеленський, виступаючи на саміті «Групи семи» (G7) заявив, що після війни РФ проти України прийдуть глобальна продовольча криза та політична дестабілізація.

«Сталася глобальна катастрофа. Росія знищила глобальну безпекову архітектуру, завдала потужного удару по міжнародних відносинах. Але це лише початок. Після цієї війни може настати глобальна продовольча криза. Чим довше не буде миру на українській землі, тим менше продовольства з України отримає світовий ринок. У багатьох країнах Азії, Африки, Європи можуть навіть виникнути надзвичайні проблеми з доступом до базових продуктів і з цінами на продовольство», – попередив Президент України.

Серед загроз, які впливають на продовольчу безпеку України FAO¹ вказує:

- зрив озимих та весняних посівів;
- невелика кількість робочої сили в сільському господарстві, через переміщення осіб;
- доступ і наявність сільськогосподарських ресурсів, зокрема палива;
- порушення логістичних та продовольчих ланцюгів;
- залишення та обмеження доступу до сільськогосподарських угідь;
- пошкодження посівів внаслідок війни, особливо в період вегетації навесні;
- руйнування інфраструктури продовольчої системи.

Відповідно до рекомендацій FAO необхідно дозволити відновити сільськогосподарське виробництво там де це безпечно, щоб уникнути подальшого потенційного впливу на продовольчу безпеку в Україні – та за її межами – у найближчі дні, тижні та місяці. FAO наголошує, що сторони зобов'язані дотримуватися Додаткових протоколів до Женевських конвенцій, в яких йдеться, що заборонено піддавати нападу або знищувати, виводити або доводити до непридатності об'єкти, необхідні для виживання цивільного населення, такі як запаси продуктів харчування, сільськогосподарські райони, що виробляють продовольство, посіви, худобу, споруди для забезпечення питною водою й запаси останньої, а також іригаційні споруди спеціально з метою не допустити використання їх цивільним населенням або супротивною стороною як засобу підтримання існування, незалежно від мотивів, ніби з метою викликати голод серед цивільних осіб, примусити їх до виїзду або з якої-небудь іншої причини.²

Російські загарбники цілеспрямовано продовжують руйнувати аграрний потенціал України, як неодноразово повідомлялось в медіа та заявах політиків, це може призвести до продовольчої кризи у світі.

¹ <https://www.fao.org/3/cb9171en/cb9171en.pdf>

² https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text

РАДА: наступне покоління

У зверненні до Парламенту Королівства Нідерланди Володимир Зеленський наголосив, що російські війська цілеспрямовано руйнують аграрний сектор України. «Вони мінують поля, підривають зараз аграрну техніку. **Вони роблять усе, щоб знищити наш потенціал, аграрний потенціал, і спровокувати продовольчу кризу.** Не тільки в Україні – у світі. І це вони роблять у країні, яка могла б стати одним із найпотужніших аграрних центрів Європи та світу. Президент впевнений, що спільно ми зможемо створити ще більший потенціал. І стати справді глобальною аграрною потугою.»³

«Війна росії з Україною, двома найбільшими у світі виробниками сільськогосподарських культур, може призвести до продовольчої кризи світового масштабу», - заявляв міністр сільського господарства Франції Жюльєн Денорманді⁴

За заявою Центру глобального розвитку⁵ війна вже призвела до значного зростання цін на енергоносії та продукти харчування. **Принаймні 40 мільйонів людей опиняться в умовах крайньої бідності через стрибок цін у 2022 році.** Найбільше постраждають покупці російської та української пшениці: Єгипет, Індонезія, Бангладеш, Пакистан, Азербайджан, Туреччина. Проте ціни зростуть у всьому світі, оскільки імпортери конкурують за альтернативні джерела постачання. У Центрі глобального розвитку наголосили, що домогосподарства у країнах з низькими доходами витрачають майже половину свого бюджету на продукти харчування. Зростання цін на нього змусить їх робити складний вибір «між їжею та іншими предметами першої необхідності»⁶.

Продовольча і сільськогосподарська організація ООН (FAO) повідомляє, що індекс цін на продукти харчування на 24,1% вище, ніж рік тому, і подібні тенденції спостерігаються в усьому світі⁷. У Великобританії, наприклад, інфляція цін на продукти харчування досягла 4,3% у лютому 2022 року, що є найвищим показником за десять років⁸.

1.2. Засідання Ради Безпеки ООН 28 березня 2022

Засідання Ради Безпеки ООН у 28 березня було зосереджено на питанні продовольчої безпеки та наслідках кризи.

«Після провалу свого початкового плану бліцкригу російські війська перейшли до плану Б. Цей план передбачає провокацію гуманітарної катастрофи на всій території України, **знищення сільськогосподарського потенціалу нашої держави, щоб залякати українське політичне керівництво та народ і змусити його до капітуляції**»⁹ – заявив Сергій Кислиця, Посол України в Раді Безпеки ООН.

³ <https://www.president.gov.ua/news/promova-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-u-generaln-74001>

⁴ <https://www.mediafax.ro/social/ministrul-francez-al-agriculturii-posibila-criza-alimentara-la-scara-globala-20651654>

⁵ <https://www.cgdev.org/blog/price-spike-caused-ukraine-war-will-push-over-40-million-poverty-how-should-we-respond>

⁶ <https://www.cgdev.org/blog/price-spike-caused-ukraine-war-will-push-over-40-million-poverty-how-should-we-respond>

⁷ <https://www.fao.org/newsroom/detail/fao-food-price-index-rises-to-record-high-in-february/en>

⁸ <https://www.ons.gov.uk/economy/inflationandpriceindices>

⁹ <https://tsn.ua/ato/pislya-provalu-blicgrigu-rosiyski-okupanti-pereyshli-do-planu-b-kislicya-2024041.html>

РАДА: наступне покоління

За заявою заступниці Державного секретаря США, Венді Шерман, **росія розбомбила щонайменше три цивільні судна**, які перевозили товари з чорноморських портів до решти світу, в тому числі одне, зафрахтоване агробізнесовою компанією. ВМС росії блокують доступ до українських портів, фактично припинивши експорт зерна. Повідомляється, що вони не дозволяють приблизно **94 суднам**, які транспортують продовольчі товари на світовий ринок, вийти в Середземне море. Не дивно, що зараз багато вантажовідправників вагаються відправляти судна у Чорне море, навіть у російські порти, враховуючи небезпеку, яку становлять російські війська.

Російські ракети та бомби пошкодили та знищили українські аеропорти, залізничні лінії, вокзали та автомагістралі, які є критично важливими для надання гуманітарної допомоги тим, хто її потребує, а також для експорту пшениці, кукурудзи та інших товарів. **Міністр закордонних справ України Кулеба заявив своїм колегам, що Росія активно атакує зернові елеватори та продовольчі склади.** Усі ці дії Росії породжують продовольчу кризу в Україні – і далеко за її межами.

За словами Державного секретаря США, Венді Шерман вже зараз ціни на продукти харчування стрімко зростають у країнах з низьким і середнім рівнем доходу, оскільки росія придушує український експорт. **На Близькому Сході та в Африці і без того високі ціни на основні товари, включаючи пшеницю, цього року зросли на 20-50 відсотків.** Особливо стурбовані ситуацією у таких країнах, як Ліван, Пакистан, Лівія, Туніс, Ємен і Марокко, які значною мірою залежать від українського імпорту, щоб прогодувати своє населення.¹⁰

¹⁰ <https://ua.usembassy.gov/uk/remarks-by-deputy-secretary-of-state-wendy-sherman-at-a-un-security-council-meeting-on-the-humanitarian-impact-of-russias-war-against-ukraine/>

РАДА: наступне покоління

Про небезпеку небаченої продовольчої кризи попереджає глава Всесвітньої продовольчої програми (United Nations World Food Programme, WFP) Девід Бізлі¹¹,

«Катастрофа на катастрофі», – сказав Бізлі. «Ми ніколи б не подумали, що щось подібне стане можливим. Це не просто спустошення України та регіону, це матиме глобальні наслідки, вплив, який перевершить усе, що ми бачили, починаючи від Другої світової війни»».

Україна та росія виробляють 30% світових запасів пшениці, 20% – кукурудзи та від 75% до 80% соняшникової олії. 50% зерна, яке Всесвітня продовольча програма закуповує для допомоги 125 млн осіб, виробляється в Україні. За словами Бізлі, зростання цін на харчі, доставку та паливо призвело до збільшення операційних витрат ВПП на 71 млн доларів на місяць. Це вже створило дефіцит у 10 мільярдів доларів на наступний рік і змусило почати нормувати постачання продуктів харчування для людей, які цього найбільше потребують.

Всесвітня продовольча програма годувала 125 мільйонів людей по всьому світу до початку війни в Україні.¹² Станом на зараз їм довелося почати скорочувати продуктові набори через зростання вартості продуктів харчування, палива та доставки. Так, в Ємені, що страждає від війни, 8 мільйонам людей скоротили продуктові набори на 50%, і тепер Всесвітня продовольча програма розглядає можливість закриття програми в регіоні. Ємен залежить від українського зерна майже на 50%.¹³ Бізлі додав, що якщо війна не закінчиться, то «світу загрожує голод, дестабілізація та масова міграція».

Єдиний спосіб покласти край цій гуманітарній катастрофі – це тривале припинення вогню та повне виведення російських військ з української території та від кордонів України.¹⁴

1.3. Державна підтримка аграріїв

¹¹ <https://www.ukr.net/news/details/economics/90584623.html>

¹² https://www.nationalgeographic.com/environment/article/war-in-ukraine-could-plunge-world-into-food-shortages?cmpid=int_org=ngp::int_mc=website::int_src=ngp::int_cmp=amp::int_add=amp_readtherest

¹³ <https://biz.nv.ua/ukr/economics/viyna-rosiji-chi-zagrozhuje-ukrajini-golod-novini-ukrajini-50225178.html>

¹⁴ <https://ua.usembassy.gov/uk/remarks-by-deputy-secretary-of-state-wendy-sherman-at-a-un-security-council-meeting-on-the-humanitarian-impact-of-russias-war-against-ukraine/>

РАДА: наступне покоління

Тим часом, в 20 областях України вже почалася посівна. Прем'єр-міністр України, Денис Шмигаль, зауважив, що держава має обережний оптимізм щодо площі посівів ярих культур. За оперативними даними, посівну можна буде провести на 6 млн гектарів земель. Це 80% від тієї площі, яка була засіяна минулого року. Також Прем'єр-міністр підкреслив, що **українська харчова промисловість розгортатиме нові потужності та найматиме нових працівників завдяки державному замовленню на соціальні продукти. Ідеться про 300 таких підприємств.** «Держава закуповує для українців, які перебувають у прифронтових містах, 10 млн продуктових наборів, аби потім безкоштовно роздавати їх людям. Це набори із більш ніж 10 ключових продуктів», — зазначив очільник Уряду¹⁵.

Україна веде переговори про відправку свого агроекспорту через європейські морські порти. 30 березня 2022 Міністр аграрної політики та продовольства України Микола Сольський та заступник Міністра транспорту й інфраструктури Румунії – Державний секретар Іонел Скріоштяну під час спільної зустрічі обговорили питання щодо налагодження безперебійних поставок вантажів агропродовольчої продукції з України до традиційних експортно залежних ринків. Микола Сольський підкреслив, що Україна має для забезпечення власних продовольчих потреб запасів мінімум на два роки, а окремих видів продукції – і на більше. Крім того, ми маємо десятки мільйонів тонн с/г продукції, передбаченої на експорт, але наразі є проблеми з її постачанням, оскільки росія заблокувала всі наші порти. **У результаті Україна, за словами Міністра, втрачає щомісяця \$1,5 млрд, у європейських країнах утворюється продовольча криза, а в африканських – посилюється голод.**

«Тому ми з партнерами шукаємо альтернативні логістичні шляхи для відправки наших вантажів через європейські морські порти, зокрема румунський морський порт Констанца. Крім того, обговорюємо можливості залізничних перевезень, збільшення обсягів транзитних перевезень вантажним транспортом», - зазначив Микола Сольський¹⁶.

Крім оптимістичних заяв є питання, які Україні конче потрібно вирішувати. За місяць війни Україна недоотримала на експорті продовольства \$1,5 млрд, – за словами Тараса Висоцького, заступника Міністра аграрної політики та продовольства. На сьогодні щоденно залізницею відправляється до 30 тис. тон вітчизняної зернової продукції. «Тим не менше, наразі спільно з нашими партнерами ми робимо все, щоб процеси експортних перевозок продукції були інтенсифіковані. Як світовий лідер продовольства ми відповідаємо не тільки за себе. **Через розв'язану росією війну десятки країн опиняться не на межі, а в епіцентрі голоду.** Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш уже констатував, що увесь світ стоїть напередодні краху всієї глобальної продовольчої системи. Працюємо, щоб цього не допустити», – резюмував Тарас Висоцький¹⁷.

¹⁵ <https://minagro.gov.ua/news/u-20-oblastyah-ukrayini-vzhe-pochalasya-posivna>

¹⁶ <https://minagro.gov.ua/news/ukrayina-vede-peregovori-pro-vidpravku-svogo-agroeksportu-cherez-yevropejski-morski-porti>

¹⁷ <https://minagro.gov.ua/news/za-misyac-vijni-ukrayina-nedootrimala-na-eksporti-prodovolstva-15-mlrd-taras-visockij>

РАДА: наступне покоління

Також, нещодавно було прийняте рішення щодо обстеження земельних угідь на наявність мін та покинутої ворожої техніки, боєприпасів чи їх залишків ініціювали Міністерство аграрної політики та продовольства України та Міністерство цифрової трансформації України. Знешкодження небезпечних воєнних об'єктів на сільськогосподарських ділянках особливо важливе до старту масової посівної кампанії по всій території України¹⁸.

Важливим рішенням стало розширення кредитування для аграріїв Кабінетом Міністрів України (зміни до постанови КМУ від 14 липня 2021 р. № 723).

«Оскільки через активні бойові дії певна кількість сільгосптоваровиробників не мають можливості реалізувати зібраний врожай 2021 року на експорт, склалась ситуація, що в них наразі не достатньо обігових коштів для проведення своєї господарської діяльності.

Уряд розширив програму кредитування для аграріїв», – наголосив під час засідання Уряду Міністр аграрної політики та продовольства України, Микола Сольський¹⁹.

За повідомленням Міністерства аграрної політики та продовольства України²⁰, Проектом постанови вносяться наступні зміни:

- встановлення строку дії державної гарантії для забезпечення часткового виконання боргових зобов'язань за портфелем кредитів банків-кредиторів та за кредитами, що надаються суб'єктам господарювання – сільськогосподарським товаровиробникам – 1 рік;
- надання кредитування суб'єктам господарювання – сільськогосподарським товаровиробникам відповідно до пункту 16 виключно у вигляді кредиту (не поширюється на кредитну лінію);
- передбачено нову мету кредитування у рамках портфеля – для фінансування забезпечення посівів сільськогосподарських культур, у тому числі купівлі сільськогосподарської продукції (сільськогосподарських товарів), що підпадає під визначення груп 1-24 УКТ ЗЕД, а також добрив, засобів захисту рослин, пестицидів та агрохімікатів, паливно-мастильних матеріалів, запасних частин, основних засобів та нематеріальних активів, оплати праці, оренди нерухомого та рухомого майна, інших товарів (робіт, послуг), що використовуються суб'єктами господарювання – сільськогосподарськими товаровиробниками при здійсненні операційної діяльності;
- для кредиту, що надається суб'єкту господарювання – сільськогосподарському товаровиробнику згідно з пунктом 16 Порядку встановлено максимальний строк – **до 1 року, а також максимальна сукупна заборгованість позичальника та учасників групи пов'язаних з ним контрагентів, – 1 500 млн. гривень;**
- розмір комісій – на покриття витрат банку-кредитора (не враховуючи плати за надання державної гарантії) на обслуговування кредиту не більше ніж 1 відсоток річних суми кредиту (для кредитів зі строком кредитування менш ніж 1 рік – до 1 відсотка разово)²¹

За попередніми розрахунками, обсяг кредитних коштів для реалізації посівної кампанії становить 50 млрд гривень.

¹⁸ <https://minagro.gov.ua/news/oglyad-zemel-na-nayavnist-min-ta-vorozhoyi-tehniki>

<https://www.kmu.gov.ua/news/kabinet-ministriv-rozshiriv-kredituvannya-dlya-agrariyiv>

²⁰ Там само.

²¹ <https://minagro.gov.ua/news/kabmin-rozshiriv-kredituvannya-dlya-agrariyiv>

РАДА: наступне покоління

У сільськогосподарських товаровиробників з'явилася можливість отримати кредит до 60 млн грн під 0% на час воєнного стану за програмою «5-7-9%»

- **Постанова КМУ № 312 від 18.03.2022 р. «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 28 і 29»**

Для чого: було розширено можливості підтримки суб'єктів підприємництва – сільськогосподарських товаровиробників, передусім, для забезпечення фінансування ними посівних робіт.²²

Основні положення:

Нововведення до Програми «Доступні кредити 5-7-9%» з метою підтримки сільськогосподарських товаровиробників:

1. Програма розширена на середні підприємства з річним доходом до 50 млн євро (раніше було 20 млн євро) та на великі підприємства з річним доходом більше 50 млн євро незалежно від кількості працюючих.
2. Максимальна сума кредиту для всіх суб'єктів підприємництва збільшена з 50 млн грн до 60 млн грн з урахуванням групи пов'язаних компаній.
3. Процентна ставка – 0% річних.
4. Ціль кредитування:
 - інвестиційний кредит на придбання сільськогосподарської техніки,
 - кредит на поповнення обігових коштів для придбання насіння, добрив та паливно-мастильних матеріалів.
5. Строк кредиту – 6 місяців.
6. Термін подачі заявки на участь у програмі – до 31 травня 2022 року.
7. Розмір кредитної гарантії – 80% від суми кредиту суб'єкта мікро, малого та середнього підприємництва (крім суб'єктів великого підприємництва).

²² <https://www.kmu.gov.ua/news/zmini-do-programi-dostupni-krediti-5-7-9-pidtrimka-posivnoyi-kampaniyi-ta-aktivaciya-pidpriyemnictva28032022>